

Návrh na restaurování – rozpočet

Restaurování dvou skleněných mozaik instalovaných po stranách vchodu do kulturního domu v Ústí nad Orlicí

Úvod

Na počátku dubna 2023 došlo k předběžné obhlídce dvou skleněných mozaik instalovaných po stranách vchodu do kulturního domu v Ústí nad Orlicí, který se nachází ve Smetanově ulici, č. p. 510. Mozaiky, z nichž každá zaujímá plochu přibližně 3 x 4,5 m, představují tři mladé ženy v abstrahované krajině, respektive muže a ženu v městské krajině, s původně rudou vlajkou na pozadí. Byly vytvořeny podle návrhu výtvarníka Václava Zemana, jehož signatura se nachází v pravém spodním rohu mozaiky s motivem tří žen. Mozaiky byly vytvořeny v roce 1983 s materiálem a technologií, který je typický pro díla *n. p. Železnobrodské sklo*. Materiálem mozaiky jsou polotransparentní žíhané, vymačkávané skleněné kostky o rozměru cca 1,2 x 1,5 cm, které byly osazeny na hliníkové desky speciálně vyvinutým polymerním lepidlem, které bylo po nalepení kostek vytvrzeno při zvýšené teplotě. Takto připravené desky byly následně instalovány na místo a sesazeny ve výsledný obraz. Poté bylo provedeno spárování mozaiky tmelem s jemným, zřejmě křemičitým plnivem.

Mozaika je relativně dobře dochována, avšak v některých partiích se setkáváme s úbytkem mozaikových kostek. Defekty různé velikosti, kterých je na obou mozaikách cca dvacet pět, se nachází převážně v místech, kde kostky překrývaly vruty, jež připevňují jednotlivé panely ke stěně. Poškození také zaznamenáváme na hranicích mezi jednotlivými panely. Zatímco na místech hlaviček vrutů jde pravděpodobně o spontánní odpadnutí kostek, větší defekty podél hranic panelů byly zřejmě způsobeny vandalstvím.

Výrazně na sebe upoutává úprava mozaiky z roku 2010, kdy byl při příležitosti návštěvy Václava Klause zatřen rudý prapor modrou barvou. Tato úprava se jeví vzhledem k celistvosti díla jako nevhodná, a to i vzhledem k tomu, že je v tomto místě oslaben tak typický lesk polotransparentních skleněných kostek osazených na kovovém podkladu. Na kontroverznost zásahu upozornil i tehdejší tisk. Nátěr se dnes navíc odlupuje v šupinách a jeho technický stav je celkově za hranicí životnosti.

Mozaika je také znečištěna různými cákanci, z nichž nejvýraznější se nachází nad hlavami figur ve výjevu s mužem a ženou. Povrch mozaik je pokryt vrstvou depozitů, které ovlivňují barevnost a původně lesklý povrch kostek.

Návrh restaurátorského zásahu

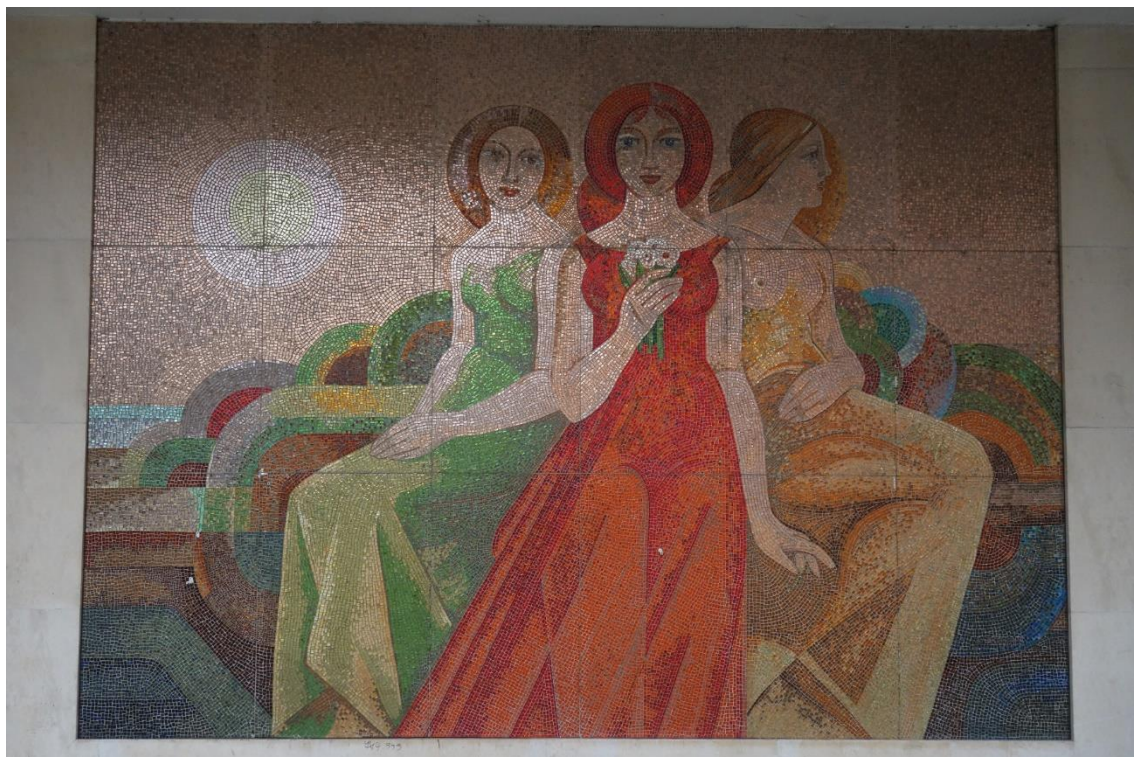
Návrh koncepce restaurování

Protože jsou obě mozaiky dochovány ve více méně kompaktním stavu, jeví se jako vhodná varianta restaurátorského zásahu očištění a doplnění mozaik do jejich kompletní podoby. U chybějících partií je možné doplnění pomocí obdobných skleněných kostek, které je po předchozích zkušenostech možné vyrobit v takřka totožných odstínech. Vzhledem k dobrému dochování se nabízí také odstranění druhotného modrého nátěru, jenž s mozaikou nesouladí ani co se týče barevné kompozice, tím méně je pak kompatibilní s původním zářivým charakterem mozaiky. Jelikož není toto dílo pouze výtvarným počinem, ale také historickým dokumentem své doby, doporučujeme návrat k původní barevnosti.

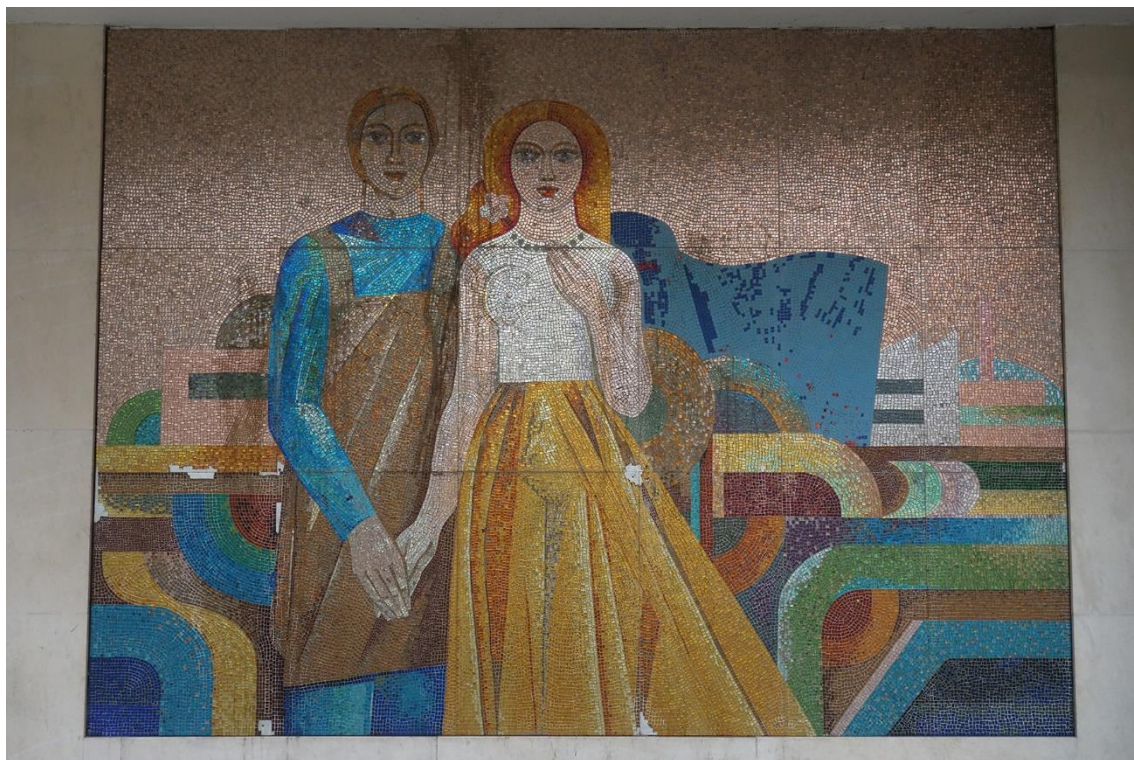
Návrh postupu restaurátorských prací

Na základě výše zmíněných informací byl navržen následující postup restaurátorských prací:

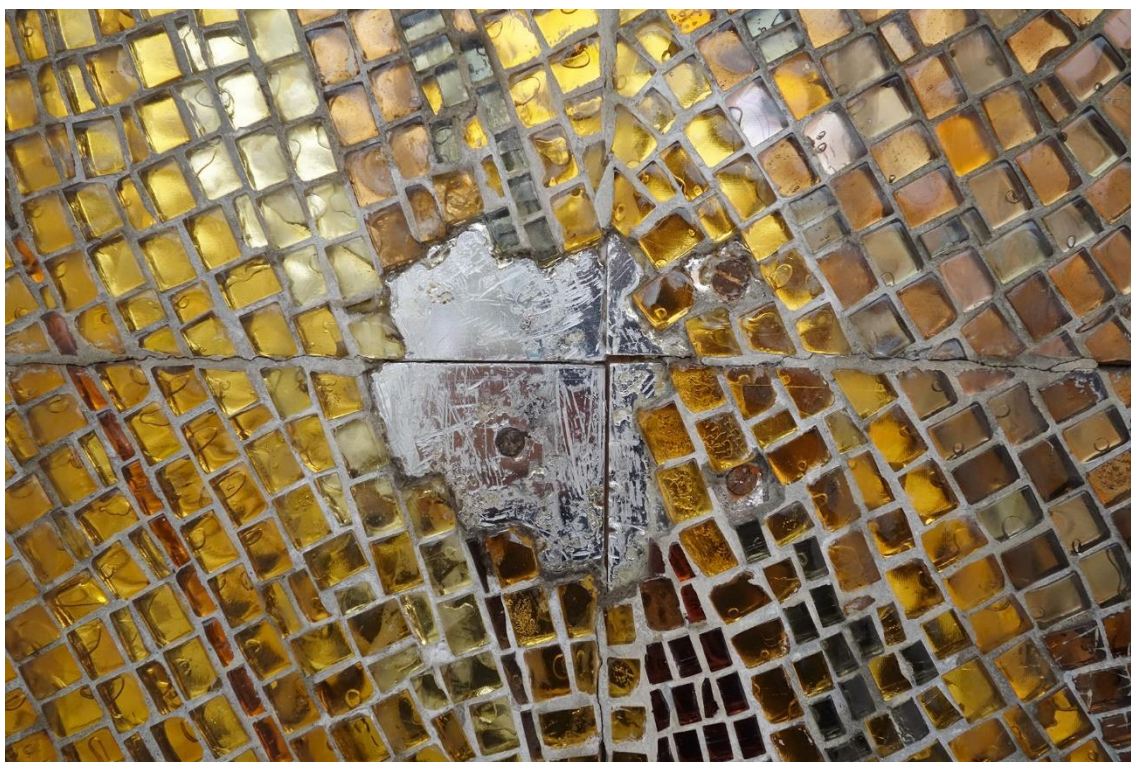
- Celoplošné očištění mozaiky od depozitů, cákanců a dalších nečistot pomocí vody, vhodných čistících štětců či kartáčků, v případě potřeby je také možné použití nízkotlakého parního čističe.
- Sejmutí druhotného nátěru kombinací chemického a fyzikálního čištění. K odstranění mohou být použity organická rozpouštědla v gelu, čistící mikroemulze, nebo nízkotlaký parní čistič v kombinaci s mechanickým namáháním pomocí čistících štětců.
- Očištění a konzervace, případně výměna korodovaných kovových vrutů v místech, kde se mozaikové kostky oddělily od podkladu.
- Příprava a výroba mozaikového skla pro doplňky
- Doplnění a rekonstrukce chybějící části mozaikové výzdoby mozaikovým sklem. Jako osazovací hmota bude použita dlouhodobě stabilní epoxidová pryskyřice, která zajistí jak dobrou přilnavost k podkladovému kovovému plechu, tak i transparentní vizuální charakter původního lepidla.
- Vyplnění chybějících spár mezi mozaikovými kostkami maltou na bázi plněných polymerních disperzí nebo hydraulického pojiva z důvodu zajištění jejich stability a estetického sjednocení díla.
- Barevné sjednocení spár mozaikové výzdoby retušemi tvořenými minerálními pigmenty pojenými 1–2% akrylátovou disperzí.

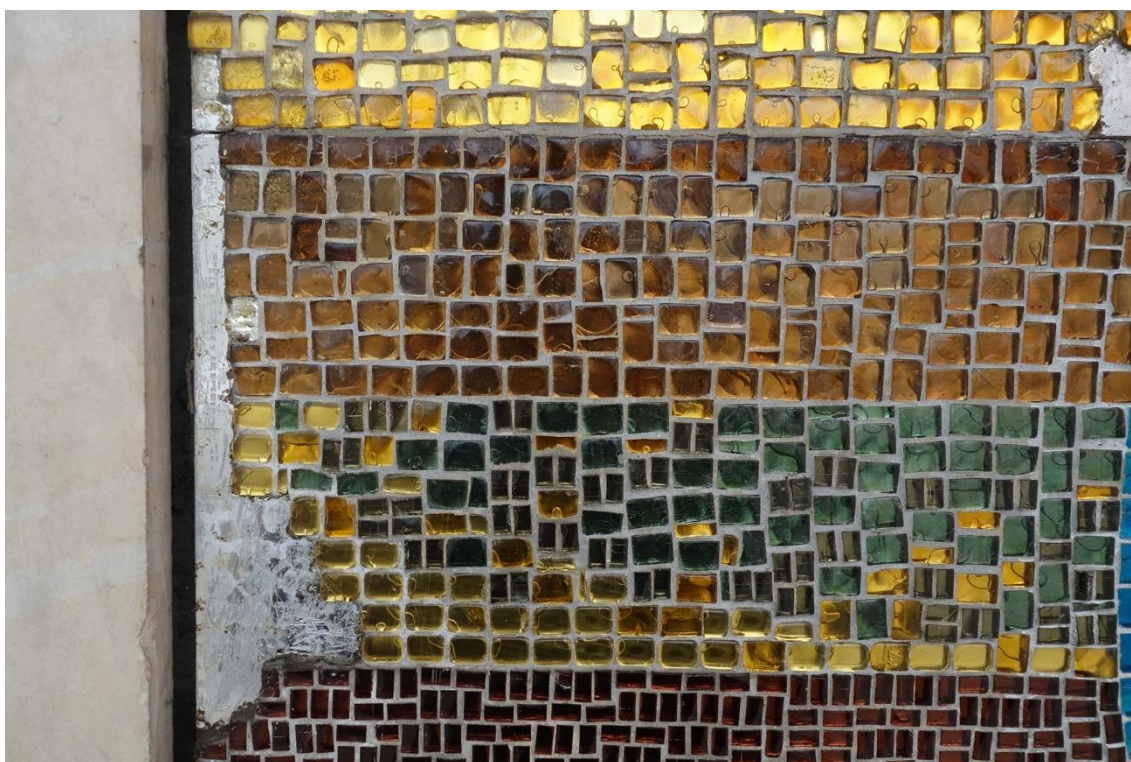
1. Celkový pohled na mozaiku s motivem tří mladých žen v abstrahované krajině.

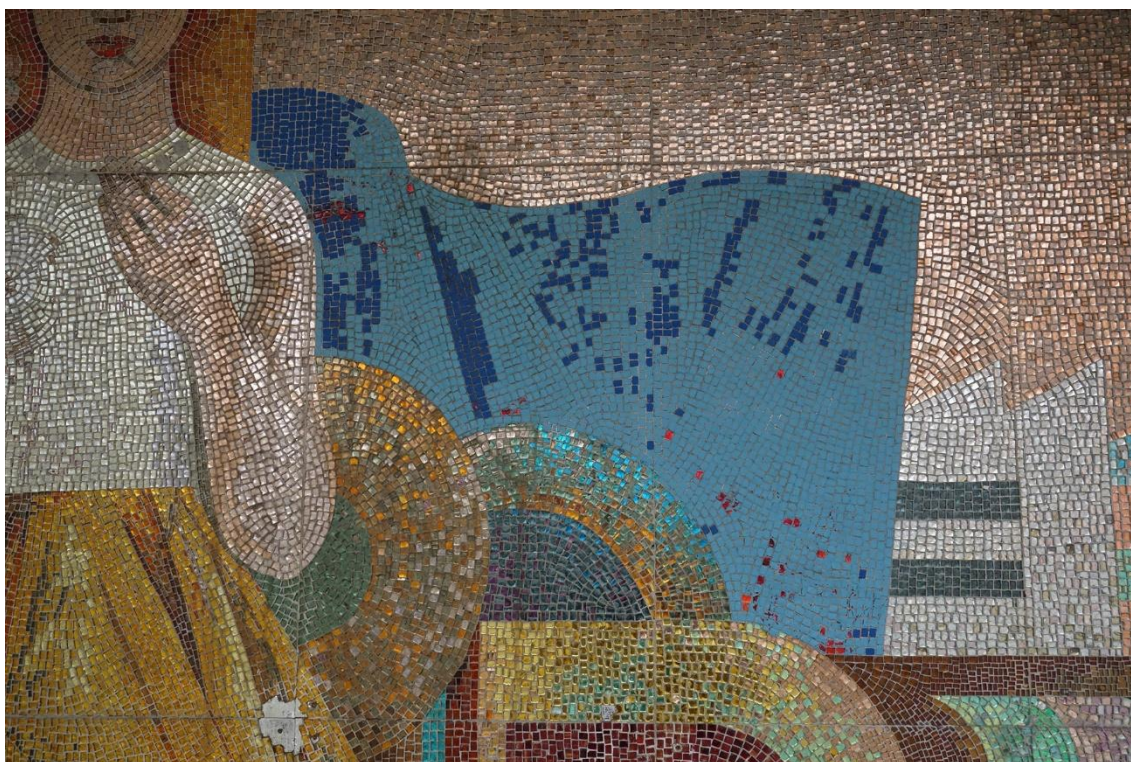
2. Celkový pohled na mozaiku s motivem muže a ženy na pozadí s praporem a městskou krajinou.

3. Úbytek mozaikového skla na rozhraní jednotlivých panelů, ze kterých je mozaika sestavena.

4. Úbytek mozaikového skla na kraji jednoho z výjevů (defekt pravděpodobně způsoben vandalismem).

5. Pohled na oblast původně červeného praporu, jenž byl druhotně natřen modrou barvou. Na snímku je patrný odlišný lesk kostek, stejně jako do kompozice nezapadající barevnost.

6. Detail odlupujícího se tupého modrého nátěru, jenž odhaluje prozářenou barevnost původních kostek.